

OPINIE JURIDICĂ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative în vederea consolidării răspunderii penale a persoanei juridice și sancționarea încălcării măsurilor restrictive internaționale (număr unic 809/MJ/2025)

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Nr./Data:	Nr.41/25 din 31 octombrie 2025
Destinatari:	Ministerul Justiției, e-mail: secretariat@justice.gov.md Gheorghe Ghoerghiță, consultant principal Direcția elaborare acte normative e-mail: gheorghe.gheorghita@justice.gov.md Cancelaria de stat e-mail: cancelaria@gov.md
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (www.crjm.org), persoane de contact: Ilie CHIRTOACĂ, Președinte CRJM, e-mail: ilie.chirtoaca@crjm.org Octavian IACHIMOVSCI, Consilier juridic superior, e-mail: octavian.iachimovschi@crjm.org

Această opinie juridică este prezentată Ministerului Justiției de către Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) pe marginea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (*consolidarea răspunderii penale a persoanei juridice și sancționarea încălcării măsurilor restrictive internaționale*) înregistrat cu număr unic 809/MJ/2025. Proiectul elaborat de Ministerul Justiției are drept scop transpunerea în legislația națională a mai multor acte normative ale Uniunii Europene¹ în domeniul dreptului penal. Proiectul propune, printre altele, ajustarea instituției persoanei juridice ca subiect al infracțiunii, transmiterea răspunderii penale în cazul persoanei juridice reorganizate, stabilirea antecedentelor penale și a stării de recidivă a persoanei juridice, precum și transmiterea acestora în cazul persoanelor juridice reorganizate, precum și ajustarea sistemului pedepselor aplicabile persoanelor juridice și introducerea unor noi sancțiuni.

Pentru îmbunătățirea proiectului, CRJM formulează următoarele propuneri:

- Ajustarea terminologică a textului pentru a evita contradicția cu principiul caracterului personal al răspunderii penale.
- Precizarea criteriilor de individualizare a pedepsei în cazul reorganizării persoanelor juridice, prin utilizarea noțiunii „valoarea activelor” în loc de „valoarea activelor patrimoniale”.
- Clarificarea sintagmei „parteneri de dezvoltare”, prin înlocuirea acesteia cu termenul mai clar și previzibil „organisme internaționale sau străine finanțatoare”.
- Înlocuirea sintagmei „venituri ilicite” cu „bunuri ce provin din activități infracționale”, în conformitate cu standardele internaționale (Convenția de la Varșovia, Directiva 2018/1673).

Recomandările punctuale și argumentarea propunerilor sunt indicate în tabelul de mai jos. Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu cea mai înaltă considerație

Ilie CHIRTOACĂ,

Președinte

¹ Directiva (UE) 2024/1226 din 24 aprilie 2024 privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor pentru încălcarea măsurilor restrictive ale Uniunii și de modificare a Directivei (UE) 2018/1673, precum și aprobarea normelor necesare pentru aplicarea prevederilor transpuse. Totodată, proiectul vizează transpunerea Directivei (UE) 2018/1673 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor, a Deciziei-cadru 2003/568/JAI privind combaterea corupției în sectorul privat și a Deciziei-cadru 2008/913/JAI referitoare la combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org
www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Nr.	Textul existent în proiectul de lege	Modificări propuse de CRJM <i>(formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)</i>	Argumente/Comentarii
1.	<p>Art. I. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002</p> <p>Articolul 1: La articolul 21: se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare, ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al 2 persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.</p>	<p>Art. I. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002</p> <p>Articolul 1: La articolul 21: se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins: „(6) <u>În cazul reorganizării persoanei juridice după comiterea infracțiunii, răspunderea penală se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare,</u></p> <p><u>”Reorganizarea persoanei juridice după comiterea infracțiunii, nu exclude răspunderea penală a persoanei juridice noi create, prin fuziune, dezmembrare sau transformare, pentru faptele persoanei juridice care a săvârșit infracțiunea”.</u></p> <p>De asemenea, propunem completarea art.75 cu alineatul (4) cu următorul conținut:</p> <p><u>ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al 2 persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.</u></p>	<p>Considerăm că textul normei din proiect urmează a fi ajustat în vederea evitării unor confuzii de incompatibilitate cu art.6 alin.(2) din Codul penal, care statuează cu titlu de principiu caracterul personal al răspunderii penale.</p> <p>Sintagma „răspunderea penală <i>se transferă</i>” ar putea crea dificultăți în aplicare sau genera litigii, inclusiv sub aspect constituțional.</p> <p>În aceste circumstanțe, propunem remodelarea conținutului alineatului utilizând concepte existente și descrise deja în dreptul național, în particular la paragraful 3 capitolul II Cartea întâi din Codul civil.</p> <p>Spre exemplu, Codul penal al României utilizează alte noțiuni cu valoare semantică similară, dar care evită confuzii de ordin juridic, lăsând câmp doar pentru interpretare literală. Astfel, la art. 151 din Codul penal al României este utilizată noțiunea de ”angajare a răspunderii penale și a consecințelor” și ”pierdere a personalității juridice prin reorganizare”, ulterior fiind descrise consecințele. Totodată, temeiurile răspunderii penale nu trebuie confundate cu condițiile individualizării</p>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

		<p><u>”La individualizarea pedepsei în cazurile prevăzute la ar. 21 alin. (6) se va ține cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activelor persoanei juridice care a săvârșit infracțiunea, precum și de partea din activele acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare.”</u></p>	<p>pedepsei, or evaluarea valorii activului patrimonial sau a cifrei de afaceri sunt criteriile de individualizare a pedepsei. În altă ordine de idei, proiectul vine cu noțiuni noi ce nu se regăsesc la moment în Codul penal și care în opinia noastră trebuie clarificate. Astfel, Legea penală nu oferă o definiție a sintagmei ”valoarea activului patrimonial”.</p> <p>Pentru început, urmează a fi notat că legislația națională nu definește noțiunea de activ patrimonial (dar ea poate fi înțeleasă ca activele dintr-un patrimoniu). Din punct de vedere al legislației civile, termenul activ este suficient și clar. La fel, același termen este utilizat în domeniul contabilității (NOTĂ: la etapa de individualizare a pedepsei, aprecierea valorii activelor se va face utilizând criteriile contabile). În plus, soarta activelor și pasivelor în cazul reorganizării persoanei juridice este reglementată deja de codul civil.</p> <p>În plus, patrimoniul unei persoane juridice, potrivit art. 453 reprezintă ” ... totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate”</p> <p>În acest context propunem utilizarea termenului de „valoarea activelor” în loc de ”valoarea activelor patrimoniale”.</p> <p>În această ordine de idei propunem luarea în calcul a remodelării textului din proiect și</p>
--	--	--	--

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			<p>divizării acestuia în două norme separate, precum și completarea art. 75 din Codul penal.</p>
<p>2.</p>	<p>„Articolul 73¹. Privarea persoanei juridice de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public. Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani a dreptului de a solicita și recepționa din partea autorităților publice, a partenerilor de dezvoltare atât direct cât și prin entități de drept privat care implementează instrumente de oferire a unui avantaj public sau ajutor public, a oricăror mijloace, inclusiv financiare, scutiri la plata impozitelor și altor plăți obligatorii.</p>	<p>„Articolul 73/1 . Privarea persoanei juridice de dreptul a beneficia de un avantaj sau ajutor public. Privarea persoanei juridice de dreptul de a beneficia de un avantaj sau ajutor public constă în interzicerea pentru un termen de la 1 la 5 ani a dreptului de a solicita și recepționa din partea autorităților publice, a partenerilor de dezvoltare <u>organismelor internaționale sau străine finanțatoare</u> atât direct cât și prin entități de drept privat care implementează instrumente de oferire a unui avantaj public sau ajutor public, a oricăror mijloace, inclusiv financiare, scutiri la plata impozitelor și altor plăți obligatorii.</p>	<p>La art.73/1, sintagma „parteneri de dezvoltare” este ambiguă și poate genera situații de corupție sau imposibilitatea aplicării acesteia în practică. La moment, legislația națională nu conține o definiție a sintagmei „parteneri de dezvoltare”. Aparent, o listă a partenerilor de dezvoltare este plasată pe pagina oficială electronică a ministerului dezvoltării economice și digitalizării.² Aceasta, de fapt, se referă la mai multe instituții străine sau internaționale, inclusiv bănci. Totuși nu pot fi identificate reglementări clare care entitate poate cădea sub incidența acestei noțiuni.</p>

² <https://mded.gov.md/domenii/cooperare-economica-internationala/parteneri-de-dezvoltare/>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			<p>Lipsa unor reglementări clare în acest sens a fost sesizată și de către Comisia de la Veneția, care a propus definirea acesteia.³</p> <p>Explicațiile oficiale par să creeze mai multă confuzie, or în unele din acestea Guvernul echivalează partenerii de dezvoltare cu partenerii internaționali.⁴</p> <p>Iată de ce, o soluție ar fi definirea sintagmei "parteneri de dezvoltare" sau utilizarea unor noțiuni previzibile și clare cum ar fi "organisme internaționale sau străine finanțatoare".</p>
3	<p>La articolul 243: în tot cuprinsul normei, cuvintele „venituri ilicite” se substituie cu textul „bunuri ce provin din activități infracționale”;</p>	<p>Propunem completarea art.243 cu alineatul (5) cu următorul text:</p> <p>Alineatul (5)</p> <p>”Persoana fizică sau juridică poartă răspundere penală pentru faptele prevăzute la alin.(1) chiar dacă:</p> <p>a) Nu există o condamnare prealabilă sau simultană pentru activitatea infracțională din care provin bunurile;</p> <p>b) Nu au fost stabilite toate elementele de fapt sau toate circumstanțele legate de activitatea infracțională din care provin bunurile, inclusiv identitatea autorului.”</p>	<p>Într-adevăr <i>stricto sensu</i>, înlocuirea sintagmei venituri ilicite cu „bunuri ce provin din activități infracționale” ar corespunde sintagmelor date în mai multe acte internaționale inclusiv în Convenția de la Varșovia din 2005 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului și Directiva UE 2018/1673 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor.</p> <p>Totuși, înlocuirea acestei sintagme ar putea avea un efect negativ și afectarea aplicării în practică a "stand-alone money laundering concept". De către organele de urmărire penală, procurori sau judecători, această modificare ar putea fi</p>

³ A se vedea Opinia 1069 / 2021 din 13.12.2021 pct.19

⁴ Idem

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

		<p>interpretată rigid în sensul necesității dovedirii existenței infracțiunii primare (crimei predicat). Urmează a fi menționat că în actele internaționale invocate noțiunea de infracțiune este tratată ca fiind o faptă penală pasibilă de pedeapsă. Spre exemplu, în legislația penală franceză infracțiunea este genul și nu specia. Art. 111-1 din Codul penal francez stabilește că <i>"Infracțiunile penale sunt clasificate, în funcție de gravitatea lor, în crime, delictes și contravenții"</i> (în Republica Moldova, conceptul este diferit, răspunderea contravențională și penală fiind reglementate în acte normative separate).</p> <p>Astfel, în lipsa unei precizări în forma cerută la art.9 pct. 5-7 din Convenția de la Varșovia⁵ și la art.3 alin.(3) din Directiva UE 2018/1673⁶, modificările propuse ar putea afecta negativ răspunderea penală pentru infracțiunile de spălare a banilor. Pentru prevenirea unor astfel de situații se propune completarea art. 243 cu alineatul (5)</p>
--	--	--

⁵ Fiecare parte se va asigura că o condamnare anterioară sau simultană pentru o infracțiune predicat nu este o condiție pentru o condamnare pentru spălare de bani.

Fiecare parte se va asigura că este posibilă condamnarea pentru spălare de bani, conform prezentului articol, acolo unde se dovedește faptul că bunurile ce fac obiectul paragrafului 1 subparagraful a) sau b) provin dintr-o infracțiune predicat fără a fi necesar să se stabilească exact care infracțiune.

⁶ Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că:

(a) o condamnare prealabilă sau simultană pentru activitatea infracțională din care provin bunurile nu este o condiție prealabilă pentru o condamnare pentru infracțiunile menționate la alineatele (1) și (2);

(b) o condamnare pentru infracțiunile menționate la alineatele (1) și (2) este posibilă în cazul în care se stabilește că bunurile au provenit dintr-o activitate infracțională, fără a fi necesar să se stabilească toate elementele de fapt sau toate circumstanțele legate de aceea activitate infracțională, inclusiv identitatea autorului

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva